

NAPREJ

Glasiło jugoslovanske socialno demokratične stranke

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6,
1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrť leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserati: Enostopna petič vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Štev. 85

V Ljubljani, torek dne 23. oktobra 1917.

Leto I.

Nastop manjšine

v avstrijsko nemški socialno demokratični stranki.

V petek zvečer je pričel zborovati na Dunaju strankini zbor avstrijsko nemške socialno demokratične stranke. V petek zvečer je bila le otvoritev zbora, izvoljeno je bilo predsedstvo, sodrug dr. Viktor Adler je imel otvoritveni govor in izvoljena je bila komisija za pregledovanje mandatov.

Na strankinem zboru je zelo mnogo delegatov. Prvi dan strankinega zbora, v soboto, je podala sodružica Proftova v imenu levega krila stranke izjavo, s katero nastopa radikalna struja proti strankinemu vodstvu. Razvnela se je takoj živahna debata, ki je trajala ves dan. Ker nas predvsem zanimajo vzroki, kako je prišlo do očitnega nasprotstva v avstrijsko nemški socialni demokraciji, v stranki, ki je desetletja nastopala enotno in složno, bomo o teh razpravah poročali obširneje. Značilno je tudi to, da so odstavili z dnevnega reda točko o razmerju nemške socialno demokratične stranke napram drugim socialističnim strankam v Avstriji in da stranka ni povabila na svoj zbor ostalih avstrijskih socialno demokratičnih strank.

Po poročilih strankinega načelstva je prečitala sodružica Gabrijela Proftova v imenu mnogih delegatov sledečo izjavo kot izjavo levice:

Izkušnje vojne so ločile delavske stranke vseh dežel na različne struje, ki se bojujejo druga proti drugi. Velika vprašanja, ki razgiblajo delavske stranke vseh dežel, je treba razmotrivati tudi v naši stranki. V sporu mnenj zastopa levica nemške socialne demokracije v Avstriji ona načela, ki jih zastopa v Nemčiji neodvisna socialna demokracija, v Rusiji mednarodne frakcije socialne demokracije, v Italiji presežna večina socialistične stranke, na Angleškem neodvisna delavska stranka in britska socialistična stranka, na Francoskem manjšina zedinjene socialistične stranke. Avstrijska levica je torej veja velikega mednarodnega gibanja, ki se bori za priznanje v skupni socialistični internacionali, onega mednarodnega gibanja, ki je našla na zimmervaldski konferenci svoj organizatorični izraz. Prvi, ki je pričel v Avstriji boj za načela, ki jih danes tukaj zastopamo, je naš prijatelj in sodrug Fric Adler. Mi smo načelni nasprotniki individualnega terorizma; ali mi vemo, da je izvršil Fric Adler svoj atentat le iz vroče ljubezni do velike stvari delavskega razreda, ki ga je zaslužil absolutizem in iz trpkoga obupa nad delavskim gibanjem, ki se vedno bolj oddaljuje od starih načel socialističnega razrednega boja. Ne odnehajmo od naziranja, da delavski razred ne pride do osvoboditve z individualnimi junaškimi čini, temveč le z organiziranim bojem mas; toda priznavamo ona načela boja mas, ki jih je bil izrekel Fric Adler v svojih razpravah v »Kampfu« in v svojem obrambnem govoru. Ne stremimo po razcepitvi stranke. V stranki, v njenih organizacijah hočemo razširjati naše nazore, zanje hočemo pridobiti večino strankinih pristašev in na ta način hočemo izpremeniti strankino delovanje.

Za najvažnejše sredstvo, da dosežemo ta namen, smatramo javno

razpravljanje vseh notranjih strankinih vprašanj v strankinem časopisju in strankinih organizacijah. Po krivici so smatrali naši zaupniki take razprave za nevarnost naše organizacije. Razprave ne ogrožajo, temveč oživljajo organizacijo in jačijo s tem njeno privlačno silo. Zaupanje delavskih mas do stranke se okrepi, če delavci spoznajo, da ne odloča o stališču stranke le nekaj voditeljev, temveč da oblikujejo to stališče vsi strankini pristaši. Strankino časopisje naj poroča o vseh nasprotujočih si mnenjih odkrito. Kolikorkrat se pojavijo sporna vprašanja, naj se razpravlja o njih v strankinih organizacijah in strankino časopisje naj poroča o njih. Referati za strankini zbor naj se objavljajo pred strankinim zborom; če naj odločuje strankini zbor o spornih vprašanjih, naj pridejo do besede poleg referentov, ki zastopajo mnenje strankinega vodstva, tudi ko referenti, kot zastopniki strankine opozicije. O referatih, objavljenih pred strankinim zborom, naj se razpravlja v strankinem časopisju in besedo naj dobe zastopniki vseh struj. Po strankinem zboru naj poročajo delegatje na članskih zborovanjih. O njihovih poročilih naj se razvije debata, o debati naj se poroča v strankinih listih. Takšno postopanje je v navadi v socialističnih strankah v tujini. Tudi naša stranka se mora enkrat odločiti, da ne na ta način lahko odpravimo monopol voditeljev nad političnim mišljenjem, lahko vzgojimo maso k političnemu razmišljanju in premagamo njihovo slepo vero v avtoriteto, ki je nezdružljiva z bistvom demokratične stranke.

V debati bomo zastopali sledeča načela:

1. Strankino vodstvo naj smatra obe socialno demokratični stranki v rajhu za popolnoma enakopravni bratski stranki, naj vzdržuje z obema enako ozke stike in naj obravnava z obema socialno demokratičnima strankama, kadar so razprave potrebne.

2. Mednarodna kongresa v Stuttgartu in Kodanju sta očrtala dolžnost socialne demokracije v vojnem času. Kongresa sta izjavila: »Gospodarska in politična kriza, povzročena vsled vojne, se mora izrabiti za politično prebudo ljudskih mas in za pospešitev, da se vrže kapitalistično razredno gospodstvo«. Te dolžnosti ni izpolnjevala politika strankinega vodstva med vojno. Strankino vodstvo se je ogibalo vsake politične prebude mas, ker bi lahko koristila državnemu sovražniku. Ravno nasprotno! Strankino vodstvo je vzgajalo delavske mase k veri, da je vojna kot obrambna vojna nemškega naroda tudi v interesu nemškega delavstva, da je vojna proti carizmu v interesu demokracije, da je vojna za ohranitev gospodarskega ozemlja v interesu proletariata. Delavskih mas niste prebujali za boj proti razrednemu gospodstvu, temveč za boj proti državnemu sovražniku.

Kongresa v Stuttgartu in Kodanju sta naložila dalje socialno demokratičnim strankam dolžnost, da nastopajo za hitro končanje vojne. Če se danes upravičeno pritožujemo nad tem, da kršijo francoski in angleški socialisti to dolžnost, tedaj ne smemo prezreti, da je tudi večina avstrijske stranke ni vedno izpolnjevala. Ko je predlagal Friderik Adler kot prvinadržavni konferenci v marcu 1916 mir brez aneksij in brez kontribucij, je bil ta predlog odklonjen. Stranka je

sprejela to zahtevo šele tedaj, ko so se pričeli približevati tej zahtevi tudi vladajoči krogi v Avstriji pod vplivom izpremenjenega položaja. Proti Rusiji je zastopala stranka narodnostno načelo — »vsak narod ena država« —, podpirala je zahtevo po ustanovitvi samostojne Poljske in Finske na stroške Rusije; kjer pa je govorilo narodnostno načelo proti Avstriji, ga je stranka odklanjala in mu postavljala nasproti nauk o »nadnarodni državi, ki je višja državna oblika kakor narodnostna država«. Tudi izjave o mirovnih pogojih, ki so jih podali naši zastopniki v Stockholmu, odklanjajo za Avstro-Ogrsko to, kar zahtevajo za Rusijo.*) Nasproti tem izjavam soglašamo popolnoma z izjavo neodvisne socialne demokracije v Nemčiji, ki je pogumna in prežeta s pravim demokratičnim duhom.

V sedanjem trenutku zahtevamo od stranke energično akcijo za mir. Akcijo v parlamentu in strankinem časopisju naj podpirajo shodi in demonstracije mas. Cilj te akcije mora biti, da se požene avstrijsko-ogrsko vladu najprej, da zastavi vse sile v to, prisiliti vladu Nemčije, naj pove brezdvomno svoje mirovne pogoje. Pričakujemo, da osokoli energična akcija avstrijskega proletariata tudi delavce v rajhu, da prične odločnejši boj za mir brez aneksij in kontribucij kot doslej. Le dejansko silna, odločna akcija za mir delavskega razreda Nemčije

in Avstrije zbudi čuvstvo solidarnosti pri angleških in francoskih delavcih, ojači socialistične manjšine na Angleškem in Francoskem, opogumi proletariat zapadne Evrope, da skoraj prične boj za mir. Internacionala, razrušena vsled vojne politike večine soc. dem. strank, bo vstala iz skupnega boja za mir. (Dalje prih.)

Manifest

holandsko skandinavskega organizacijskega odbora.

Manifest holandsko skandinavskega organizacijskega odbora.

Organizacijski odbor v Stockholmu je izdal svoj mirovni manifest za Stockholmsko konferenco ter ga poslal vsem v internacionali zastopanim strankam. Obsežni elaborat priporoča mir sporazumljenja, s katerim se naj ustvari »status quo ante bellum« (stanje pred vojno). Odbor predlaga končno naslednje:

1. Splošni pogoji.

Nikakršne aneksije, to je, popolna izpraznitev vseh v Evropi in v kolonijah zasedenih ozemelj ter povrnitev teh ozemelj državam, ki so jim pripadala pred vojno.

Nikakršne kontribucije. Izvedba tega načela ne izključuje povrnitev bremen in rekvizicij, ki so se izvršile med vojno proti določbam haaške konference.

Vzpostavitev opustošenih ozemelj z mednarodnim skladom, če se izkaže, da je to potrebno za težko oškodovane države.

Rešitev mednarodnih vprašanj v zmislu svobode narodov. Države, ki sestoje iz različnih narodov, se preosnujejo v zve-

* Prav do enakih sklepov prihaja sodrug E. Remov v članku »Kritične misli«, ki je bil objavljen v 71. št. »Napreja«, z dne 6. oktobra.

zne države. Ozemlja, v katerih bivajo glavno gotovi narodi, se ustanove okrožja, ki bodo napram svojim zveznim državam v političnem oziru avtonomne in njih narodnostne manjšine bodo uživale kulturno svobodo. Splošna amnestija za vse zločine in prestopke politične narave, ki jih je kdo napravil v zvezi z vojnimi dogodki.

Posebni pogoji.

Popolna politična in gospodarska vzpostavitev Belgije in kulturna samouprava Flandrije in Valonije.

Povrnitev vseh proti narodnemu pravu izvedenih kontribucij in rekvizicij, cenitev odškodnine, ki jo ima plačati Nemčija, kar je načeloma že priznala nemška vlada v svoji dne 4. avgusta 1914 podani izjavi.

Vprašanje Alzacije in Lorene naj se reši po sklepu miru potom ljudskega glasovanja.

Vzpostavitev gospodarsko in politično neodvisne, s Črno goro zedinjene in z internacionalnim skladom pozidane Srbije. Ta bo imela kakor Bulgarija in Grčija prosto pot k distriktu in pristanišču Solunskemu ter bo podrejena sodstvu treh držav.

Bulgariji se prizna izhodna Macedonija do Vardarja.

Osnuje se svobodna neodvisna Poljska z jamstvom svojega gospodarskega razvoja in drugih poljskih okrajev v Avstriji in Nemčiji.

Teritorialna samouprava nacionalitet v okviru republikanskih držav z jamstvom pravic za manjšine. Neodvisnost Finske, ki je združena z rusko republiko.

Rešitev češkega vprašanja v zmislu češke zveze, ki stanujejo po distriktih združenih v zvezno državo, z Avstro-Ogrsko, kjer uživajo jugoslovanska ljudstva v gospodarskem oziru popolno enakost in bodo združena v en sam upravni distrikt.

Italijanski deli ozemlja Avstrije, ki se ne odstopijo Italiji, naj imajo kulturno avtonomijo.

Politična neodvisnost in gospodarska enakopravnost Irske v okviru velike Britanije.

Prijateljska rešitev vprašanja glede na Severni Šlezvik in osvoboditev prebivalstva.

Neodvisnost in teritorialna vzpostavitev turške Armenije.

Internacionalna rešitev židovskega problema, osebna avtonomija v distriktih Rusije, Avstro-Ogrske, Rumunije in Poljske, kjer žive Židi v skupnih množicah, in varstvo kolonizacije v Palestini.

Da se da miru značaj trajnosti, se izjavijo pogodbo sklepajoče stranke, da so pripravljene na podlagi obveznega razsodišča, splošnega razoroženja in z opustitvijo vsakršne gospodarske vojne ter raztegnitvijo politične kontrole na zunanjo politiko osnovati družbo narodov.

Odbor prosi stranke, da povedo svoje provizorično mnenje, čim so se posvetovale organizacije, do 1. decembra. Končno izjavlja odbor, da pričakuje, da bodo socialisti v Franciji, Angliji, Italiji in Ameriki svojo akcijo odločno nadaljevali, da dobe potne liste za konferenco. Od socialistov Nemčije in Avstro-Ogrske pričakuje odbor, da bodo odločno vplivali na svoje vlade v prilog parlamentarno-demokracije in preciziranja vojnih smotrov. Od socialistov vseh dežel se pričakuje boj proti aneksionizmu in imperikalizmu.

Vojna.

Avstrijsko vojno poročilo. Dunaj, 22. oktobra. (Kor. ur.) Vzhodno bojišče: Nobenih posebnih dogodkov. — Italijansko bojišče: Na obeh straneh ceste čez

prelaz Rolle v dolini Pelegrina in v ozemlju Marmolata je postalo bojno delovanje živahnije. Na gori Sief smo razstrelili sovražno oporišče. Napadalne čete, ki so obenem naskočile v dolini Cordevole, so prodrle do druge sovražne črte, povzročile sovražniku krvave izgube ter se povrile z ujetniki v prvotne pozicije. — Jugovzhodno bojišče: Napad avstroogrskih in nemških čet na zapadnem bregu reke Skumbi nam je pridobil nekoliko francoskih pozicij. — Šef generalnega štaba.

Dogodki na morju. Dne 18. oktobra je odplul oddelek naših lahkih pomorskih bojnih sil pod vodstvom križarke »Helo-land« v južno Adrijo, da prepreči sovražne transporte. Zagledali nismo nobene sovražne ladje, čeravno je naša flotilja ostala del časa v bližini italijanskega obrežja. Napadi sovražnih letalcev in nekega podmorskega čolna na našo flotiljo dne 19. oktobra so ostali brezuspešni. Neko italijansko letalo, ki je bilo zadeto, je zgorelo. Naši letalci so metali z vidnim uspehom bombe na italijansko brodogradnjo daleč na jugozapadu, pri čemer je bil poškodovan italijanski rušilec. Naša flotilja in letalci so se vrnili vsi nepoškodovani. — Poveljstvo mornarice.

Nemško vojno poročilo. Berlin, 22. oktobra. (Kor. ur.) Zapadno bojišče: Arm. sk. prestol. Ruprehta Bavarskega: Na Flanderskem je včeraj zopet narastel boj od gozda Houthouster do prekopa Comines-Ypern, trajal je ves dan do jutra zelo močno; večkrat se je zgostil v bobnajoči ogenj Dames zjutraj so pričele napadati med Draai-bank in Poelcapelle francosko-angleške čete. — Arm. sk. nemškega cesarjeviča: Artiljerijska bitka med zemljiščem Aillette in Braye je trajala ves dan in s kratkimi odmorji tudi vso noč. V srednjem odseku Chemin des Dames zlasti pri Cerny je bil ogenj zelo ljut. Tudi v Champagni in ob Mozi se je ojačilo bojno delovanje. — Včeraj smo sestrelili 12 letal in 1 balon. — Vzhodno bojišče: Ves otok Dagö je v naši posesti. Dobili smo nad 1200 ujetnikov, nekaj topov, velike zaloge. V devetih dneh sta izvršili armada in mornarica vse operacije na morju skupno, ki so nam prinesle Oesel, Moon in Dagö, sklepne točke vzhodnega morja. Nov dokaz za napadalno silo armade in mornarice. Sodelovanje obeh je zgledno. — Macedonska fronta: V dolini Skumbe so iztrgale naše in zavezniške čete Francozom nekaj višinskih postojank in so jih branile proti močnim protisunkom. Na cesti Bitolj-Resnja so se izjalovili ponovni napadi nasprotnika. Artiljerijski boj je bil tukaj in v širokem oddelku obeh bregov Vardarja močen. — Prvi gen. kv. mojster: von Ludendorff.

Politični pregled.

= Iz češkoslovanske socialno demokratične stranke. Novi načelnik parlamentarnega kluba češkoslovanske socialno demokratične stranke je postal namesta dr. Šmerala Habermann, podpredsednika sta Nemec in Tušar, v načelstvo so izvoljeni še Bechyne, Pik, Tomašek in Šmeral. V predsedstvo »Češkega svaža« sta izvoljena Habermann in Tušar. Habermann postane v »Svazu« tretji načelnik namesto Šmerala.

= »Svoboda« Slovakov na Ogrskem. Praški »Venkov« objavlja odprto pismo slovaškega pisatelja Karla Kalata ogrskemu ministrskemu predsedniku Wekerlu, v katerem omenjeni pisatelj opozarja ministrskega predsednika na svobodo jezika, kakršna je na Ogrskem v navadi. V slovaškem ozemlju — pravi je 33 gimnazij, 6 realk, 16 učiteljskih pripravnih, 1 rudarska akademija, 4 juridične fakultete, 2 teološki akademiji in 5 katoliških semenišč — in v vseh teh šolah se poučuje le v madžarskem jeziku. V vseh teh šolah se ne poučuje niti eno uro v slovaškem jeziku, in če govore dijaki med seboj v slovaškem jeziku, se jih zato kaznuje — govoriti smejo in morajo le madžarsko. Pri sodiščih se govori in razpravlja le v madžarskem jeziku; če stranka ne razume madžarskega jezika, se sodnik za to ne briga,

kar stranki tudi v obraz pove. In kakor je v šolah, pri sodiščih, pri pošti in na železnicah, tako je povsod v uradih — nikjer slovaške besede. Ko se je Kalat obrnil do ministrskega predsednika z vprašanjem, je li to svoboda jezika, je cenzura ostala izvajanja črtala.

= Madžarske »reforme«. Ogrski minister notranjih zadev izroči v kratkem dva elaborata o važnih notranjih reformah ožjemu odboru v presojo. Eden teh elaboratov se tiče upravne reforme v obmejnih komitatih, drugi pa »zaokroženja« sedmograških komitatov. Obe predlogi sta v zvezi z volilno reformo in z narodnostnim vprašanjem. Sedmograški komitati naj se »zaokrožijo« v svrhu, da dobe Madžari večino tudi v onih komitatih, kjer so bili doslej izvoljeni romunski zastopniki. Upravna reforma pa naj zlasti v slovaških komitatih izpodnese tla »gotovim vnanjim agitacijam, ki so bile v zadnjem času tudi v avstrijskem parlamentu predmet diskusije.« Ogrska vlada smatra za potrebno, da »z ozirom na češke agitacije upravo primerno poostri.« Da se hoče na Ogrskem narodnosti popolnoma zadušiti, dokazuje tudi znani »ferman« naučnega ministra Apponyia, glede pouka na ljudskih šolah za mladino nemadžarskih narodnosti. Ta ferman je zbudil pri nemadžarskih narodnostih veliko ogorčenost. Sivolasi srbski metropolit Miron Nikolić je zaprosil avdienco pri ministrskem predsedniku, kateremu je pojasnil položaj avtonomnih srbskih šol. Metropolit je obiskal tudi ministra Apponyia, a opravil ni ničesar. Gotovo pa je, da tako postopanje ogrske vlade ne more ostati brez slabih posledic.

= Mirovne zahteve ruskega delavskega in vojaškega sovjeta. Izvršni odbor ruskega delavskega in vojaškega sovjeta je izvolil za zastopnika ruske demokracije na konferenci v Parizu bivšega ministra Skobeleva in je postavil za konferenco te-le mirovne zahteve: Nemške čete zapuste Rusijo. Poljska in Litevska dobita avtonomijo, enako Armenija. Alzaško-Lotarinško vprašanje se reši potom ljudskega glasovanja. Obnovitev Belgije in povrnitev škode iz mednarodnega fonda. Obnovitev Srbije in Črne gore z odškodnino iz mednarodnega fonda. Srbija dobi dostop do Jadranskega morja. Bosna in Hercegovina dobita avtonomijo. Sporne pokrajine na Balkanu dobe avtonomijo do ljudskega glasovanja. Romunska se obnovi v starih mejah ter obljubi Dobrudži avtonomijo in Židom enakopravnost. Avtonomija italijanskih provinc Avstrije do ljudskega glasovanja. Povrnitev vseh kolonij Nemčiji. Obnovitev Perzije in Grške. Nevtraliziranje vseh morskih ožin, ki odpirajo notranja morja za trgoveško plovbo. Prepoved zaplenitve in torpediranja trgovskih ladij. Vse stranke se odpovedo kontribucijam in odškodninam ter trgovski blokadi po vojni in posebnim carinskim pogodbam. Na mirovni kongres se skličejo narodna zastopstva. Te mirovne pogoje morajo parlamenti potrditi. Tajne pogodbe proti mednarodnemu pravu so ničeve. V bodoče se ne smejo več sklepati. Sukcesivno razoroženje na kopnem in na morju. Uvede se sistem milice.

= Otvoritev ruskega predparlamenta. (Agentura). Ob otvoritvi predparlamenta je izvajal Kerjenski: Dve neizmerno težki nalogi imata vlada in parlament: Obrambo dežele in obnovitev armade. Kerjenski poudarja hrabrost mornarice in obžaluje, da o armadi ne more govoriti enako. Stara vlada je kriva, da je ljudstvo neizobraženo. Vsled tega in zaradi zločinske propagande je izgubila armada svojo odporno silo. Glede zunanje politike je napovedal Kerjenski, da odpolje vlada svoje zastopstvo in zastopnika ruske demokracije v Pariz, ki naj jasno in dostojno razložita stališče ruske vlade. Končno prosi za podporo vseh političnih strank in vseh slojev prebivalstva zlasti pri oskrbi armade, ki postaja vedno nevarnejše vprašanje. Nato je govoril boljševik Trocki, predsednik petrogradskega delavskega in vojaškega sovjeta. Ostro je napadal vlado, ki postopa brez vsake odgovornosti. Nato govori proti meščanskim elementom, ki so izzvali vstajo kmetov in povišali zmedo v vsem.

kar je v zvezi z vojno. Izjavi, da ne morejo boljševiki sodelovati ne z vlado ne s parlamentom. Zapušča zato predparlament. da pove delavcem, vojakom in kmetom, da so Petrograd, revolucija in ljudstvo v nevarnosti. Boljševiki so nato odšli z živeli klici na časten, demokratičen mir.

Iz delavskega gibanja v Idriji.

30. septembra je imelo c. kr. erarično delavstvo v Idriji v Jožefovi čakalnici velik shod, ki se ga le udeležilo nad 500 oseb. Shod je vodilo načelstvo podružnice „Unije.“ K dnevnemu redu: Draginja in delavstvo je poročal sodrug Ant. Bajt. Shod je soglasno sprejel tri resoluciji, ki se glase:

I. resolucija.

Visoko c. kr. ministrstvo za javna dela na Dunaju. Državni zbor je v svojem zadnjem zasedanju dovolil draginjske doklade za državne uradnike, delavce in vpokojence z letnim izdatkom 532 milijonov kron. Od teh odpade na vse državne delavce 100 milijonov kron, kateri znesek bi se moral glasom sočasnega sklepa državnega zbora delavcem izplačati na podlagi letnega zaslužka v določenih vsotah. Glasom razglasa c. kr. rud. ravnateljstva v Idriji, z dne 11. septembra 1917 št. 6079, pa se izplačujejo delavcem draginjske doklade ne v po drž. zboru določenih vsotah, ampak le v odstotkih in samo na podlagi zaslužkov, od izvršenih dnin. Ta način izplačevanja draginjskih doklad ne soglaša s sklepom drž. zbora in je krivičen za vse one delavce, ki oboje, ker jim doklada k bolniškim dninam ni všteta. Dalje je ta način izplačevanja krivičen tudi za delavce, ki spadajo v nižje plačilne razrede, ker z najmanjšim letnim zaslužkom kot K 1140.— njih draginjske doklade ne dosežejo postavno določene vsote v zneskih za samce K 600, za oženjene K 732, za oženjene z dvema otrokoma K 936, z nad dvema otrokoma K 1140, akoravno bi napravili vse delavne dneve v letu. S tem je jasno dokazano, da so delavci višjih razredov oškodovani pri bolniških dnini, ker zgube od iste draginjske doklade; delavci nižjih razredov pa so oškodovani dvakrat in sicer pri izvršeni delavni in bolniški dnini. Zato zahteva c. kr. rudniško delavstvo, zbrano na javnem shodu dne 30. septembra 1917 v rudniški Jožefovi čakalnici v Idriji sledeče: 1. Da bi se razdelilo izplačilo v državnem zboru določenih draginjskih doklad na 26 obrov brez razlike na delavne in bolniške dneve natančno po vsotah v državnem zboru določenih. 2. Povišanje temeljnih plač za c. kr. rudniku spadajoče delavce naj stopi v veljavo z dnem 1. januarja 1918, ki mora znašati najmanj 125% poviška. 3. Premikanje iz nižjih v višje plačilne razrede naj se s 1. januarjem 1918 izvede natančno po službenih razredih. 4. Uradništvo, ki se nastavlja k c. kr. erar. rudniku v Idriji naj bo poleg nemškega zmožno tudi slovenskega jezika, kajti delavstvo v Idriji je izključno slovenske narodnosti ter kot takomemškega jezika nezmožno. Končno naproša shod unjsko vodstvo avstrijskih rudarjev v Teplicah in poslance državnega zbora, da v primeru neugodne rešitve teh zahtev. iste v državnem zboru obravnavajo.

II. resolucija.

Slavno c. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji.

Delavstvo c. kr. erar. rudnika v Idriji, zbrano po javnem shodu, 30. septembra 1917 v rudniški Jožefovi čakalnici v Idriji, je sklenilo poleg resolucije tikajoče se izplačevanja draginjskih doklad in zvišanje temeljne plače tudi naslednje: 1. C. kr. rudniško ravnateljstvo naj blagovoli kot glavno aprovizacijsko mesto v Idriji preskrbeti delavstvu v svoji aprovizaciji vse življenske potrebščine in sicer: kurivo, razsvetljavo, mast, krompir, fižol, kavo, sladkor, zelje, mila, obuvalo itd. kakor doslej moko, da delavstvo ne bo izven lastne aprovizacije navezano še na privatne trgovce. 2. Pri enakem akordnem delu naj bodo delavci tudi enako plačani in

sicer v najvišji vrsti plačilnega razreda, ker shod smatra za krivično, da so delavci nižjih plačilnih razredov manj plačani kakor oni višjih razredov, ker so njih delavne sile vendar še krepkejše kakor starejših delavcev. 3. Shod pozivlja delavce, da se do zadnjega vsi združijo v strokovno organizacijo ter ne odstopijo od stavljenih zahtev, dokler se iste v celoti ne vresničijo. 4. Če se zahteve neugodno rešijo, se nalaga krajevnemu delavskemu odboru rudarske zadruge, da stori kot prvi korak to, da vloži pritožbo v imenu delavstva na pritožbeno komisijo v Ljubljani, ter delavstvu uspehih nemudoma poroča.

III. resolucija.

Slavno c. kr. ravnateljstvo v Ljubljani. C. kr. rudniško delavstvo v Idriji, zbrano na javnem shodu, dne 30. septembra 1917 v rudniški Jožefovi čakalnici v Idriji je sklenilo med drugim sledeče: C. kr. davčno ravnateljstvo se vljudno naproša, da blagovoli delavstvu, zaposlenemu pri c. kr. erar. rudniku v Idriji, dokler traja vojna oziroma sedanja draginja opustiti osebni davek kakor je storilo to že pri uradnikih in poduradnikih. C. kr. davčno oblast naj blagovoli upoštevati dejstvo, da se delavstvo v sedanjih težkih vojnih časih le s težavo eksistenčno vzdržuje in kot tako osebnemu davku ne more biti podvrženo.

Viharni prizori

v italijanski poslanski zbornici.

Iz Lugana prinaša »Berliner-Tagblatt« sledeče poročilo: V italijanski poslanski zbornici je prišlo do vihnih prizorov. Giolitti je pristal Grosso Campana je opozarjal na slabe razmere v prehrani. Vlada je zbužala ob začetku vojne najlepše upe v ljudstvu in je obljubila, da zmaga v treh mesecih. (Protesti od vladne mize). Danes pa je tako, da dobi ljudstvo le tedaj 250 gramov kruha, če se posreči uvoz velikih množin žita iz Amerike. Za vse to, naj se zahvali ljudstvo v prvi vrsti Sonnino, ki je zamedil, da bi bil podpisal londonsko pogodbo le s tem pogojem, če prevzame ententa preskrbo Italije z živili. Nato je napadel Grosso Campana kar najbolj ostro Bissolati, in je dejal, da je hotel Bissolati nekaj časa voditi Cadorno. Bissolati zakliče: »Vi ste norec!« Skrajna levica zavrne nato Bissolati: »Norec ste vi!« Grosso Campana nadaljuje: »Da, Bissolati je norec, saj je hotel poslati pred avstrijsko ofenzivo pol milijona mož na Francosko!« Sedaj nastane silen vihar. Desnica in centrum odgovarjata: »Ve kanale! Vi Nemci! Vsi ste zreli za galere!« V ta trušč zakliče Bissolati: »Oni naščuvajo ljudstvo in ko gre navskriž, se potuhnejo!« Nastane nov velik nemir. Mazzoni zakliče Bissolati: »Zakaj potem ne ukažete, da nas aretirajo?« Bissolati je od jeze ves iz sebe in zaupije: »Če bo treba, ukažem, da na vas streljajo!« Te nepremišljene besede bivšega sodruga in urednika »Avantija« razvnamejo vihiro, kakršne še ni doživel Montecitorio. Skrajna levica vpije: »Krvniki! Morilci! Mučili ste 60 ljudi, ki se niso mogli braniti!« Desnica odgovarja: »Da, braniti se niso mogli, pa so imeli bombe in sekire!« Šele čez dolgo časa se poleže nemir in Grosso Campana pozove Bosellija, naj ne nadaljuje vojne tudi po minute dlje, kakor je za eksistenco Italije neobhodno potrebno. Desnica neprestano moti govornika. Socialist Modigliani kliče: »Vi bi seveda radi nadaljevali vojno v večnost s 30 odstotno dividendo!« Desnica je iznova ogorčena. Levica odgovarja: »Molčite! Vas plačuje ententa!«

Nato govori socialist Casalini o dogodkih v Turinu. Najprej protestira proti nesramni vojni, katere žrtev je Giolitti. Vojni hujskači upodabljajo s tihim soglašanjem vlade v sliki in besedi Giolittija kot plačnega »reptila Nemčije«. Socialist Modigliani zakliče vmes: »Ali naj kaj drugega pričakujemo od vlade, ki izjavlja, da pusti stre-

ljati na ljudstvo?« To namigavanje na Bissolati je izzove nov vihar. Socialisti kličejo: »Vlada mori brezbrambno množico! Tega ne pozabimo Bissolati nikdar! Vi minister moritve! Renegat!« Socialist Gambarotta zakliče: »Saj vi ste miniser Francije!« Casalini nadaljuje z opisovanjem turinskih dogodkov. Pravi, da so socialisti hoteli preprečiti stavko, a vojaki so vdrli v »Ljudski dom« in so zdrobili s puškinimi kopiti vse, celo pisalne stroje in telefone. Medkle: »Torej popolnoma po nemški maniri!« Casalini: »Medtem pa so slavili v finih restavriranih veliki gospodje svoje orgije. Ali teh seveda Bissolati ne bo dal ustreliti!« Stavka zaradi pomanjkanja kruha se je izpremenila v demonstracijo proti vojni. Kaj je storila vlada? Zatrta je demonstracijo z najbrutalnejšo sirovostjo. Tri dni je odmeval po turinskih cestah ogenj iz pušk, celo po takih, kjer ni bilo daleč naokolo žive duše. »Zahtevamo obračun za prelito kri!« Prampolini: »Zahtevajte obračun od ministra za moritve!« Bissolati se smeje. Skrajna levica: »Smeja se! Krvnik, zatiralec, morilec!« Bissolati se vedno še ironično posmehuje: »Poznam vas, krinke!« Boselli se dvigne in izjavi, da ne prevzame odgovornosti za turinske dogodke.

Bissolati je vojno napoved socialistom »pozdravlja« vojno časopisje zelo navdušeno. »Secolo« piše: »Bissolati jeva grožnja, da postreli nasprotnike vojne, je program in državna dolžnost vlade. Nikomur ni dovoljeno, da ogroža zahrbtno sijajno delo italijanske armade.« »Corriere della Sera« pa sklepa iz teh dogodkov v zbornici, da so šteti dnevi sedanjega ministrskega kabineta, ki ni pokazal nobene enotnosti, temveč je vsak minister branil le sam sebe.

Dnevne beležke.

— **Rekvizicije na Kranjskem.** Včerajšnji »Slovenec« poroča, da je bil deželni glavar dr. Šusteršič v glavnem stanu in je interveniral zaradi rekviriranja krme in krompirja na Kranjskem. Glede krme je dosegel, da se v kranjski kontingent vstee sploh vse, kar je kranjska vojaštvo dala, bodisi potom okrajnih glavarstev, bodisi potom neposrednih rekvizicij posameznih vojaških oddelkov. — Deželni odbor je vsled tega izdal okrožnico na vsa županstva, da mu naznanijo količino neposrednih dajatev. Vsak posestnik, ki je vojaštvu dal kaj krme neposredno (brez naloga županstva), naj dotično količino takoj naznani svojemu županstvu. Upoštevati je tudi tista količina krme, ki se je odvzela po paši vojaških konj ali pa uničila po vojaških taboriščih. Treba pa je to priglasiti prav takoj, v par dneh, ker poznejša priglasila ne pridejo v poštev. — Glede krompirja stoji pa stvar tako: Deželna vlada kranjska rekvirira na Kranjskem za armado 40.000 q (400 vagonov) krompirja. Vsako nadaljno dobavo krompirja iz Kranjske za vojaštvo je pa najvišje armadno poveljstvo izrecno prepovedalo. Kranjska ima potem preskrbeti samo svoje lastno prebivalstvo.

— **Svet za prehrano.** Uradu za prehrano prideljeni svet je imel včeraj sejo, na kateri je minister Höfer izjavil, da stoji na stališču, naj bi se glede prometa v nahrbtnikih milejšje postopalo, če gre za neznatne množine, z vso strogostjo pa se mora nastopiti proti tihotapstvu v velikih množinah. Da se prepreči prekoračenje dopustnih mej, izdalo se bo tozadevno navodilo za nadzorovalno osobe. Povodom posvetovanja o gospodarskem načrtu je stavil dr. Tausche predlog, naj urad za prehrano deluje na to, da vlada iz ogrskega, srbskega in rumunskega pridelka nakupi 10 milijonov meterskih stotov koruze ter jo porabi za preskrbo v Avstriji na ta način, da se koruza razkali, napravi iz pridobljenih kali olje in preša, razkaljena koruza pa zmelje in izroči konsumu. Končno je bila sprejeta naslednja resolucija: Vlada se pozivlja, naj pri pogajanjih z nemško in ogrsko vlado deluje na to, da se delež avstrijske državne polovice pri žitnem uvozu iz Rumunske in dobava žita iz Ogrske primerno zviša, da se popolnoma nezadostna izmera glede kruha in moke zadovoljivo uredi.

— Rudarski shod v Črni. V Črni bo v nedeljo 28. t. m. ob pol 12. dopoldne shod podružnice rudarjev v gostilni Franca Kralca. Rudarji, tovariši, udeležite se shoda in agitirajte za shod. Organizacije povsod napredujejo. Tudi mi, tovariši, moramo vsi v organizacijo, da si izboljšamo z njo svoje življenske razmere ne samo sedaj nego še bolj po vojni.

— S seje Trboveljske premogokopne družbe. Upravni odbor Trboveljske premogokopne družbe je imel nedavno sejo. Direkcija objavlja poročilo o tej seji in pravi, da je produkcija premoga nazadovala, ker delavstvo opravi znatno manj dela, čemur je deloma krivo nedostatno hranjenje, deloma pa je produkcija manjša zaradi letošnjih trajnih nalivov, ki so povzročali usade na dnevnem kopu, kjer so potem nakopali mnogo manj premoga. Do konca septembra je producirala družba 150.000 ton premoga manj nego prejšnje leto v tistem času. Razen tega so se znatno zvišali pridelovalni stroški zaradi razsodbe pritožbene komisije meseca junija tega leta, s katero so se znatno zvišale mezde in doklade in zaradi novele k zakonu o bolniškem zavarovanju. Ministrstvo za javna dela je sicer priznalo zvišanje cen, ki pa teh višjih izdatkov ne pokrije, ker družba dobavlja premog večinoma za vojaške zavode in državne železnice, za katere pa višje cene še ne veljajo. Pogodbe s temi odjemalci se morajo glede na cene izpremeniti, čeprav se odjemalci branijo, ker bi sicer dobava premoga po sedanjih pogodbah povzročila družbi več nego dva milijona kron izgube. Zadnje dni so družbeni delavci stavili generalnemu ravnateljstvu zopet zahteve, da bi se potrojile po pritožbeni komisiji priznane doklade in bo ta zahteva očitno prišla pred pritožbeno komisijo. Če se izpolnijo želje delavstva, bo s tem obremenjena družba zopet za več milijonov na leto. V teh okoliščinah se ne more še zdaj niti približno sklepati, kakšne bodo dividende v tem poslovnem letu. — Tako poroča v „Neue Freie Presse“ generalno ravnateljstvo in pripravlja prebivalstvo na povišane cene.

— Deželne zadrage izdelovalcev soda-vice na Kranjskem izredni zadržni zbor bo v sredo, dne 31. oktobra 1917, ob 10. dop. v hotelu „Lloyd“ v Ljubljani, sv. Petra cesta. Vsled silne važnosti sporeda vabi k točni udeležbi tč. gerent G. Bolte.

— Streljanje na savskem polju. Včeraj popoldne, se je slišalo v Ljubljani močno streljanje. Glasom izjave od poklicane strani, se je povzročila eksplozija pokvarjene municije. Detonacije so bodo slišali najbrže še nekaj dni, ker se bo razstreljevanje municije nadaljevalo.

— Razdelitev marmelade. V najkrajšem času se objavi naredba deželne vlade glede razdelitve marmelade. Vsaka oseba dobi en kilogram marmelade za šest tednov. Osebe, ki opravljajo težka dela, in otroci do 14. leta dobe en in četrt kilograma marmelade. Cena marmelade se v kratkem razglasi.

— Tatvina v celjskem muzeju. V celjskem muzeju je bilo nedavno ukradenih več dragocenih predmetov. Sum, da je izvršil tatvino, se je obrnil na pravnega praktikanta pri celjskem okrožnem sodišču dr. Rudolfa Fohna. Dr. Fohn, ki je baje izvršil tudi veliko tatvino v Weinerjevi trgovini porcelana, je bil izročen sodišču. V noči 17. okt. se mu je posrečilo pobegniti iz zapor, a že naslednji dan so ga prijeli in dovedli zopet v preiskovalni zapor.

Aprovizacija.

Sveža repa. Mestna aprovizacija je dobila svežo repo. Oddajala jo bo nekaj ubožni akciji, nekaj drugim strankam na izkaznice za krompir in deloma jo bo prodajala na drobno na trgu. Vsa tozadevna pojasnila bodo pravočasno objavljena po časopisih.

Krompir za V. okraj. Mestna aprovizacija bo oddajala krompir strankam V. okraja pri Mühleisnu na Dunajski cesti, v sredo 24. oktobra, v četrtek 25. in v petek 26. Določen je ta-le red: V sredo popoldne od 2. do

3. št. 1 do 100, od 3. do 4. št. 101 do 200, od 4. do 5. št. 201 do 300. V četrtek dopoldne od 8. do 9. št. 301 do 400, od 9. do 10. št. 401 do 500, od 10. do 11. št. 501 do 600, popoldne od 2. do 3. št. 601 do 700, od 3. do 4. št. 701 do 800, od 4. do 5. št. 801 do 900. V petek dopoldne od 8. do 9. št. 901 do 1000, od 9. do 10. št. 1001 do 1100, od 10. do 11. št. 1101 do konca. Vsaka oseba dobi 10 kg. Kilogram stane 30 vin.

Razdelitev mesa po znižani ceni na rumene izkaznice C. V sredo, dne 24. t. m. popoldne bo delila mestna aprovizacija v cerkvi sv. Jožefa po znižani ceni meso strankam, ki imajo rumene izkaznice, zaznamovane s črko C. Določen je ta-le red: Od pol 2. do 2. št. 1 do 200, od 2. do pol 3. št. 201 do 400, od pol 3. do 3. št. 401 do 600, od 3. do pol 4. št. 601 do 800, od pol 4. do 4. št. 801 do 1000, od 4. do pol 5. št. 1001 do 1200, od pol 5. do 5. št. 1201 do 1400, od 5. do pol 6. št. 1401 do 1600, od pol 6. do 6. št. 1601 do 1800, od 6. do pol 7. št. 1801 do 2000, od pol 7. do 7. št. 2001 do 2200, od 7. do pol 8. št. 2201 do 2400, od pol 8. do 8. št. 2401 do konca. — 1 oseba dobi četrt kg, 2 osebi pol kg, 3 do 4 osebe tri četrt kg, 5 in 6 oseb 1 kg, 7 in 8 oseb 1 in četrt kg, več oseb 1 in pol kg. — Kilogram stane 2 kroni.

Sveža repa za II., III. in IV. uradniško skupino. Mestna aprovizacija bo oddajala v sredo, dne 24. t. m. popoldne na Poljanski cesti št. 15 II., III. in IV. uradniški skupini repo. Določen je ta-le red: Od 1. do 2. II. uradniška skupina, od 2. do 3. III. uradniška skupina št. 1 do 100, od 3. do pol 4. III. uradniška skupina št. 101 do konca, od pol 4. do pol 5. IV. uradniška skupina št. 1 do 100, od pol 5. do 5. IV. uradniška skupina št. 101 do konca. Vsaka oseba dobi 5 kg repe. Kilogram stane 10 vin.

Špeh za I. okraj št. 801 do konca. Stranke prvega okraja z nakazili za mast št. 801 do konca prejmejo špeh v sredo, 24. t. m. popoldne na Poljanski cesti št. 15. Od pol 1. do pol 2. pridejo na vrsto št. 801 do 1000, od pol 2. dalje št. 1001 do konca. Vsaka oseba dobi četrt kg. Kilogram stane 8 K 80 vin. — Mesečne maščobne izkaznice prinesite s seboj.

Zavarovanje na VII. vojno posojilo.

C. kr. avstrijski zaklad za vdove in sirote, zavarovalni oddelek,

deželna poslovalnica v LJUBLJANI, Franca Jožefa nabrežje št. 1, bode sprejemal

na temelju pogodbenega dogovora s c. kr. priv. življensko zavarovalnico **AVSTR. FENIKS** na Dunaju

zavarovanja tudi na sedmo vojno posojilo, in sicer pod najugodnejšimi pogoji.

Vpeljejo se novi načini zavarovanja.

Tako zavarovanje olajša vsakomur najetje VII. vojnega posojila z malimi delnimi vplačili v daljši ali krajši dobi.

Pojasnila dajejo tudi naše poslovalnice v vseh političnih okrajih.

F. BATJEL

Prej v Gorici.

Ljubljana, Stari trg 28

Moška in ženska dvokolesa
še s staro pnevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke.
Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Mehanična delavnica
na Starem trgu št. 11.

Konsumno društvo rudarjev v Krastniku

reg. zadr. z om. jamstvom.

Prodaja specerijskega blaga, blaga za obleke, storjenih oblek za otroke, nogavic, čevljev, srajc i. t. d. po najnižji ceni.

Zadruga toži v svoji gostilni pristna vina.

Člani kupujejo vse svoje potrebščine v lastnem podjetju.

Član lahko postane vsakdo. Delež znaša le 40 kron.